

**HANNE TYRMI:
ONCE UPON A TIME I SAW THE SHAME**

Tekst av Ida Kierulf

*Altfor nær var jeg tingene,
slik at jeg brant meg igjennom
og står på den andre siden av dem*

Gunvor Hofmo, *Fra en annen virkelighet*

Once upon a time I saw the shame – tittelen på Hanne Tyrmis utstilling lyder som opptakten til et dunkelt eventyr. En forventning om eventyrlig fortryllelse blir umiddelbart snudd til et vrengebilde – en lummer opp-ned verden. Skulpturene som befolker utstillingen er på samme tid gjenkjennelige og fremmede, objekter med et spøkelsesaktig nærvær som synes å ha frosset fast i tiden. Blyet som renner gjennom Tyrmis kunstnerskap er talende; det legger seg som en nummen hinne over alle ting. I utstillingen spiller blyet en sentral rolle; det foldes og brettes, det innkapsler og omslutter, men det som kapsles inn kommer til syne som spor og søkk i overflaten. Skammen pipler frem.

Det er som om Hanne Tyrmi ser et potensial i objektene som omgir oss, hun åpner dem opp og gir dem andre muligheter, en ny fysiognomi. Verdens overflater, alt vi innprenter med våre minner og erfaringer, visualiseres gjennom hennes særegne omgang med materialer. Kunstneren *banker* smertefulle erfaringer inn i materialene og gir følelser taktil form. Som minnebilder fra en mørklagt underbevissthet vekker verkene en gjenkjennelse i oss og åpner opp luker i hukommelsen; som *bilder vi aldri så, før vi erindret dem*¹. Sengen, hyllene, badekaret – det er som om barndommens sanser og erfaringer klistrer seg til tingene og når som helst kan vekkes til live. Tingene taler.

I *The room next door* står to spinkle madrasser av bly stablet på høykant mot veggen som mumifiserte gjenstander fra en arkeologisk utgravning, eller fra ruinene i en krigssone. Verket visualiserer en opplevelse av at grensene mellom det trygge og det truende, mellom virkelighet og uvirkelighet, er porøse. Sengen og søvnen er portaler til en mørk og forvridd virkelighet: *Søvnen åpner et vertshus for fantomene i oss. Om morgenen må vi feie ut skyggene*².

Spøkelsesaktige er også de underlige, irrgroene bronseskulpturene *Les fleurs du mal* – Ondskapens blomster. Som underjordiske vekster eller blomster i et mareritt gror de opp gjennom gulvflaten på metalliske stilker. De stumpe formene og de korroderte, sårlignende overflatene gir assosiasjoner til noe brutalt og voldelig. Verkstittelen er hentet fra Charles Baudelaires diktsyklus fra 1857, som handler om skitten og hesligheten i verden og om å utvinne skjønnheten av det stygge. I diktet *Sorgens alkymi* reflekterer dikteren over sorgens transformerende kraft og hvordan den kan forvandle det ordinære til det ekstraordinære. Med sin sammenføring av to motstridende begreper, fremhever tittelen det tvetydige i Baudelaires univers, som også finnes hos Tyrmi: *Du ga meg din søle og jeg gjorde den til gull*.

Hva synliggjøres og hva tildekkes, hva er sannhet og hva er løgn i et menneskeliv? Dette er spørsmål som går igjen i Tyrmis kunstnerskap og i denne utstillingen. Blyposene i utstillingsrommet bærer på mørke hemmeligheter. I *The seven lies*, med sine bibelske assosiasjoner til menneskelige dyder og laster, er flak av bly brettet og foldet i hyllelignende strukturer oppetter veggen. Syv løgner, én for hver dag i uken, er sirlig pakket inn. Et klede av bly folder seg vektløst i rommet i *Wrapping the brittle mind*. Verket formidler en følelse av noe

¹ Walter Benjamin: *Passasjeverket*, 1927-1940

² Gaston Bachelard: *The Poetics of Space*, 1958

eggeskallskjørt som når som helst kan knuses om det pakkes for tett. I verket *Through another reality* er det som om overflaten til slutt brister og sprenges i stykker fra innsiden.

En lyspære i mørk bronse med tittelen *Black sun* svever over oss i utstillingsrommet, og også her trer tvetydigheten i Tyrmis kunst frem. Den sorte solen er et velkjent kunsthistorisk og litterært symbol for melankoli, skildret i Julia Kristevas bok om depresjon: *Hvor kommer denne svarte solen fra? Fra hvilken vanvittig galakse nagler dens usynlige stråler meg til jorden, til sengen, stumheten, til avkallet?*³ En prosaisk lyspære blir omformet til et slukende forsvinningspunkt. Samtidig ligger det noe håpefullt her: mørket sluker ikke bare lyset, men skaper også lys.

Innerst i utstillingsrommet finner vi verket som har gitt utstillingen sin tittel, *Once upon a time I saw the shame*. Et badekar i kobber – blankpolert og skinnende på innsiden og matt og korrodert på utsiden – er innkapslet av et industrielt rørsystem som synes å gå i loop. Både det mentale og fysiske avfallet ser ut til å være fanget i et evig kretsløp, uten mulighet for utløp eller renselse. Skammen vender stadig tilbake.

Likefullt – en glødende innside er fortsatt bevart, noe edelt, innerst inne. Her ligger kanskje kraften i Tyrmis kunstnerskap; å se potensiale i verden, å visualisere kollektive erfaringer og omgjøre smerte til en forestilling om lys.

What is the meaning of life? That was all a simple question; one that tended to close in on one with years, the great revelation had never come. The great revelation perhaps never did come. Instead, there were little daily miracles, illuminations, matches struck unexpectedly in the dark; here was one.

Virginia Woolf, *To the Lighthouse*

³ Julia Kristeva: *Sort sol – depresjon og melankoli*, 1987